

Materiały faktograficzne

Paweł Franczak

Waloryzacja potencjału turystyczno-kulturowego Suchej Beskidzkiej i powiatu suskiego

1. Dane dotyczące przebiegu badania

Obszar badania: powiat suski

Lokalizacja: województwo małopolskie

Zasięg: mikroregion

Metodologia: metoda oceny potencjału turystyczno-kulturowego mikroregionów zawarta w: Mikos von Rohrscheidt A., 2010, Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy (Wyd.2) Wyd. KulTour.pl, Poznań.

Kwerenda: źródłowa literatury i materiałów lipiec 2013

Zapytania waloryzacyjne w obiektach i wizje lokalne: czerwiec-lipiec 2013,

Badania terenowe: sierpień 2013,

Przeprowadzający badanie terenowe: Paweł Franczak

Data wypełnienia formularza: 3-10 września 2013

2. Formularz waloryzacji mikroregionu

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A: Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Sanktuarium historyczne o znaczeniu krajowym lub regionalnym (diecezjalnym) (jedno pierwsze) (6)

Maków Podhalański, Sanktuarium MB Opiekunki i Królowej Rodzin (6)

Mniejszy bądź częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa) (3)

Sucha Beskidzka, Zespół kościelno-klasztorny parafii p.w. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny (3)

Inne obiekty sakralne o znacznych walorach architektonicznych (pierwsze trzy) (4)

Lachowice, kościół parafialny p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła (4)

Łętownia, kościół parafialny p.w. św. Szymona i Judy (4)

Zawoja, kościół p.w. św. Klemensa w Zawoi Centrum (4)

I.A. b) Zamki i pałace:

Zamek lub pałac historyczny ZW (za pierwsze trzy) (3)

Sucha Beskidzka, renesansowy zamek nazywany często „Małym Wawelem” (3)

Dwór lub inna rezydencja, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (6)

Jordanów, dwór na przysiółku Chrobocze z 1 poł. XVIII w., miejsce wydarzeń rabacji galicyjskiej w 1846 r. (6)

Ruina historycznego zamku, pałacu, grodu niedostępna (za pierwsze trzy) (1)

Zembrzyce, ruina zamku wybudowanego w X-XIII w. (1)

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

- Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze dwa) (3)
Jordanów, zespół zabudowy małomiasteczkowej z czytelnym XVI-wiecznym założeniem (3)
Sucha Beskidzka, układ urbanistyczny wywodzący się z końca XVIII w. (3)
 Budynek o znacznych walorach architektonicznych ZD (pierwsze trzy) (4)
Sucha Beskidzka, budynek Nadleśnictwa Sucha, z II połowy XIX w. (4)
Zawoja, budynek Dworca Babiogórskiego, z początku XX w., aktualnie w budynku mieszczą się zakłady usługowe (4)
Zawoja, budynek Zarządu Lasów w Zawoi Widłach, z II połowy XIX w. (4)
 Częściowo zniszczone lub niedostępne obiekty związane z innymi grupami etnicznymi (pierwsze dwa) (1)
Sucha Beskidzka, budynki dawnego browaru dworskiego, na obszarze którego istniało getto (1)
Skawica, ceglany budynek dawnego sklepu żydowskiego (1)
 Zabytek techniki/ obiekt przemysłowy o znaczeniu regionalnym (do trzech***) (3)
Zawoja, wiatrak na Przysłowiu z 1996 r. (3)

I.A.d) Obiekty militarne:

- Zachowana w niewielkiej części, dostępna linia umocnień* (2)
Zawoja-Białka, linia umocnień z okresu II wojny światowej, na południowych stokach Malikowskiej Grapy (2)
 Pojedyncze dostępne fragmenty umocnień (pojedyncze dwa**) (1)
Grzechynia, poniemiecki bunkier z okresu II wojny światowej (1)
Zawoja, poniemiecki bunkier z okresu II wojny światowej na przysiółku Welcza (1)

Dodatkowe punkty za wszystkie miejsca bądź obiekty wypisanych powyżej klas:

- Za stałych przewodników miejskich oprowadzających po obiektach lub przewodników obiektowych w j. polskim (za pierwsze pięć) (po 2 pkt)
Sucha Beskidzka, zamek (2)

I.B.) Miejsca historyczne lub znaczące:**I.B.a) Budowle historyczne i monumenty:**

- Pomniki lub obiekty małej architektury o znaczeniu lokalnym (do trzech****) (1)
Skawica, pomnik Jana Pawła II przed repliką bazyliki św. Piotra (1)
Skawica, pomnik ku pamięci ofiar katastrofy lotniczej w 1969 r. na stokach Policy (1)
Zawoja, obelisk upamiętniający pobyt Arcyksięcia Józefa na szczycie Babiej Góry (1)
 Miejsca historyczne o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2)
Wysoka, miejsce „bitwy pod Jordanowem” podczas II wojny światowej (2)
 Miejsca związane z akcją utworów literackich o krajowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (2)
Sucha Beskidzka, Karczma „Rzym”, miejsce akcji w „Pani Twardowskiej” Adama Mickiewicza (2)
 Miejsca związane z biografią osób o międzynarodowym znaczeniu (pierwsze trzy) (3)
Sucha Beskidzka, budynek dworca PKP wraz z zabudowaniami kolejowymi, miejsce dzieciństwa Billy Wildera, którego rodzice prowadzili dworcową restaurację (3)
Babia Góra (1725 m n.p.m.), najwyższy szczyt beskidzki zwany „Królową Beskidów” odwiedzany był przez wiele znanych osobistości m.in. Karola Wojtyłę, Józefa Habsburga, Stanisława Staszica (3)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu niedostępne lub częściowo zachowane (za pierwsze dwa*) (1)

Wysoka, Dwór na Wysokiej, miejsce związane z przedstawicielami rodzin: Zebrzydowskich, Jordanów, Larischów (1)

Jordanów, obelisk w centrum miasta postawiony ku czci beatyfikowanego ks. Piotra Dańkowskiego (znajduje się na miejscu domu kapłana) (1)

I.B. b) Cmentarze historyczne:

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali kraju (do trzech) (2)

Zawoja, cmentarz parafialny w Zawoi Centrum (dolny), miejsce pochówku Franciszka Henryka Siła-Nowickiego (poeta okresu Młodej Polski)(2)

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech) (1)

Sucha Beskidzka, cmentarz parafialny, miejsce pochówku Tadeusza Semika (dowódca 151 kompanii fortecznej broniącej w 1939 r. Węgierskiej Górski) (1)

Inny cmentarz zabytkowy z ciekawymi obiektami sztuki sepulkralnej*** (do dwóch) ZD (1)

Cmentarz parafialny w Makowie Podhalańskim (1)

Cmentarz żydowski w Jordanowie Mąkaczu (1)

I.C) Pojedyncze dzieła sztuki:

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu regionalnym (do trzech*) (3)

Sidzina, obraz Sidzińskiej Madonny z XV w. w kościele p.w. św. Mikołaja (3)

Maków Podhalański, obraz Matki Boskiej Makowskiej z XVI w. w kościele p.w. Przemienienia Pańskiego (3)

Lachowice, obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem z XVII w. w kościele p.w. ŚŚ. Piotra i Pawła (3)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki):

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech****) (2)

Sucha Beskidzka, Muzeum Miejskie Suchej Beskidzkiej, (2)

Zawoja, Muzeum Babiogórskiego Parku Narodowego (2)

Maków Podhalański, Muzeum Historyczne Makowa Podhalańskiego (2)

Inne muzea typu skansenowego (za pierwsze dwa) (6)

Zawoja, skansen na Markowych Rówienkach (6)

Sidzina, Skansen – Muzeum Kultury Ludowej (6)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy) (2)

Sucha Beskidzka, wystawa czasowa „Sądownictwo w Państwie Suskim w XVII – XVIII wieku oraz dawne narzędzia tortur i kar”; wystawa fotografii „Zakochaj się w Polsce nocą” oraz „Nietoperz – Demon czy Anioł?” (2)

Lokalne izby pamięci, ogólnodostępne prywatne kolekcje pamiątek (do trzech****) (1)

Zawoja, Izba Regionalna w Zawoi Gołyni, posiada stałą wystawę związaną z życiem i pracą Górali Babiogórskich (1)

Zawoja, Izba Pamięci Jana Pawła II w Zawoi Wilcznej (1)

Stryżawa, Beskidzkie Centrum Zabawkarstwa Ludowego (1)

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach dodatkowe punkty za:

Przewodniki elektroniczne (1)

Zawoja, Muzeum Babiogórskiego Parku Narodowego (1)

Przewodnicy obiektowi stali (2)

Sucha Beskidzka, Muzeum Miejskie Suchej Beskidzkiej (2)

Sklep muzealny otwarty w godzinach pracy muzeum (1)
Zawoja, Muzeum Babiogórskiego Parku Narodowego (1)

Przy muzeach regionalnych i lokalnych punkty dodatkowe za:

Stałe godziny otwarcia (1)

Muzeum Miejskie Suchej Beskidzkiej, Muzeum Babiogórskiego Parku Narodowego w Zawoi, Muzeum Historyczne Makowa Podhalańskiego (3)

Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (broszury, foldery) (1)

Zawoja, Muzeum Babiogórskiego Parku Narodowego (1)

I.E. Eventy kulturowe:

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4)

Babiogórska Jesień w Zawoi (4)

Tydzień Kultury Beskidzkiej w Makowie Podhalańskim (4)

Święto Zabawki Ludowej w Stryśzawie (4)

Dodatkowy punkt przyznaje się za każdy dzień trwania danego eventu kultury masowej ponad 4 dni, (jednak nie więcej niż 3 punkty w sumie)

Tydzień Kultury Beskidzkiej w Makowie Podhalańskim – 7 dni (1)

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

ZOO, Akwaria, Park Dzikich Zwierząt, inne duże obiekty zoologiczne (każdy do trzech) (4)

Park Czarnego Daniela w Zawoi Podpolice, hodowla jeleni i danieli (4)

Park Narodowy z Muzeum Przyrodniczym na terenie regionu (za każdy) (8)

Babiogórski Park Narodowy (8)

Park Krajobrazowy na terenie regionu (do trzech) (2)

Park Krajobrazowy Beskidu Małego (2)

Rezerwat przyrody na terenie regionu (Poza Parkami Narodowymi i Krajobrazowymi) (do trzech) (1)

Rezerwat na Policy im. Zenona Klemensiewicza (1)

Rezerwat „Na Policy” (1)

Rezerwat Żurawnica (1)

Ogród Botaniczny, Palmiarnia, Arboretum (za pierwsze dwa obiekty) (4)

Arboretum przy budynku dyrekcji Babiogórskiego Parku Narodowego (4)

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa obiekty) (2)

Park Zamkowy w Suchej Beskidzkiej (2)

Ogród przy dworze na Wysokiej (2)

I.H. Szlaki kulturowe:

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki o znaczeniu międzynarodowym (8)

Małopolski Szlak Architektury Drewnianej (8)

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki o znaczeniu regionalnym (za pierwsze dwa) (3)

Bursztynowy Szlak Greenways (3)

Szlak Solny (3)

Szlak Borówkowy, część Szlaku Owocowego (0)

Maryjny Szlak Papieski (0)

Materialne szlaki turystyczne w regionie (własne) (za pierwsze trzy) (3)

Podbabiogórskie Ekomuzeum, szlak atrakcji i produktów lokalnych Podbabiogórza (3)

Szlak Tradycyjnego Rzemiosła (3)

Szlak Kapliczek (3)

Materialne szlaki lub trasy w poszczególnych miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (3)

Miejski szlak historyczno-krajoznawczy w Suchej Beskidzkiej (3)

Szlak zabawki ludowej w Stryżawie (3)

Szlak Szkoły Podstawowej w Zawoi Przysłop, szlak atrakcji i produktów lokalnych Przysłowia i Gołyni (3)

Wirtualne trasy tematyczne w miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (1)

Wirtualnej Ścieżce przez Podbabiogórze, (1)

Razem Kategoria I: 191

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:

II.A. Informacja turystyczna:

Informacja turystyczna na miejscu, regularnie czynna (2)

Punkt Informacji Turystycznej w Suchej Beskidzkiej (2)

Przewodnicy miejsca lub terenowi na zamówienie (3)

PTTK Oddział Ziemia Babiogórska (3)

Przewodnicy miejsca lub terenowi, (za każdy język do czterech) (1)

Obsługa wycieczek w j. angielskim i niemieckim (2)

Aktualny własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2)

Materiały informacyjne wydawane przez Muzeum Miejskie w Suchej Beskidzkiej, Urzędy Gmin i Miast oraz przez Babiogórski Park Narodowy (2)

II.B. Infrastruktura turystyczna:

Hotele 5,4,3,2,1-gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane - (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii) (2)

Brak hoteli w kat. 5 i 4*, ponadto obiekty 3*,2* i 1* (12);*

Hotel Lajkonik w Zawoi 3 (2)*

Beskidzki Raj w Zawoi Przysłop 3 (2)*

Hotel Karolek w Zawoi 2 (2)*

Hotel Monntis w Suchej Beskidzkiej 2 (2)*

Hotel Kasper Suski w Suchej Beskidzkiej 1 (2)*

Hotel Dominium Mosorny Groń w Zawoi 1 (2)*

Kwatery zorganizowane (pensjonaty, gospodarstwa agroturystyczne, gościńce, zajazdy)(8);

Kilkadziesiąt obiektów tej kategorii mieszczących się głównie w Zawoi

Hostele (4);

Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Suchej Beskidzkiej (2)

Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Zawoi (2)

Schroniska (4);

Schronisko PTTK na Hali Krupowej (Sidzina) (2)

Schronisko PTTK na Markowych Szczawinach (Zawoja) (2)

Istniejąca pakietowa oferta hoteli z usługami turystycznymi (za pierwsze dwie oferty w różnych klasach) (1)

Beskidzki Raj w Zawoi Przysłop 3 (1)*

Restauracje z autentyczną kuchnią regionalną, (za pierwszy obiekt) (3)

Karczma Rzym w Suchej Beskidzkiej (3)

Restauracje z autentyczną krajową kuchnią tradycyjną (za pierwszy inny obiekt) (2)

Karczma Zbójnicka w Zawoi (2)

Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)

Restauracja Magnolia w Budzowie (1)

Dodatkowe punkty za historyczne wnętrza restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

Karczma Rzym w Suchej Beskidzkiej (1)

Dodatkowe punkty za ofertę kulturową w restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

Karczma Styrnol w Zawoi (1)

Karczma Zbójnicka w Zawoi (1)

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22 (za pierwszą) (1)

Restauracja Kasper Suski w Suchej Beskidzkiej (1)

Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)

Bar Bistro w Suchej Beskidzkiej (1)

Możliwość wynajęcia na miejscu autokaru, minibusa, samochodu (za pierwsze dwie oferty) (2)

Firma „Merc-Bus” (2)

Firma „Zawoja Bus” (2)

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Inny dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec PKP w Suchej Beskidzkiej (2)

Dworzec autobusowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec PKS w Suchej Beskidzkiej (2)

Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie) (2)

Droga ekspresowa S7 Gdańsk-Rabka Zdrój (2)

Droga krajowa nr. 28 Zator-Medyka (2)

II.D. Promocja turystyczna:

Samodzielny udział regionu lub wchodzących w jego skład miejscowości, gmin lub obiektów w krajowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech) (2)

Targi Regionów i Produktów Turystycznych w Poznaniu-Tour Salon Poznań (2)

Targi Turystyczne „Na styku kultur” w Łodzi (2)

Targi Turystyki i Wypoczynku „Lato” w Warszawie (2)

Wydawanie regularnych publikacji o charakterze promocyjnym (za pierwsze 2 w ostatnim roku) (1)

Rocznik Babiogórski, rocznik promujący gminy obszaru Stowarzyszenia Gmin Podbabiogórskich (1)

Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzacyjnej związanej z turystyką w ciągu ostatniego roku (1)

Konferencja pt. „Rozwój zrównoważonej turystyki na pograniczu polsko-słowackim”, w Suchej Beskidzkiej, 2013 (1)

Razem Kategoria II: 69

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:

III.A. Instytucje Kultury

brak

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Góry ze znakowanymi szlakami turystycznymi na terenie regionu (2)

Obszar powiatu suskiego położony jest na obszarze Beskidu Żywieckiego, Makowskiego i Malego, z licznymi szlakami turystycznymi (2)

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1)

Jaskinie: Mysiorowa Jama w Zagórzcu oraz Lisia Jama (1)

Kilkadziesiąt drzew na obszarze całego powiatu, najokazalsze dęby w Sidzinie (1)

Możliwość zamówienia lotu turystycznego nad regionem lub miejscowością (za pierwszą) (3)

Loty Motoparalotnią, Maków Podhalański (3)

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna:

Baseny kryte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt) (2)

Kryta pływalnia w Suchej Beskidzkiej (2)

Stała oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (2)

Szkoła Języków Obcych CHALLENGE w Suchej Beskidzkiej (2)

Stałe centra sportowe z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (2)

Orliki w Białce, Makowie Podhalańskim, Suchej Beskidzkiej, Palczy, Stryszawie oraz Zawoi (2)

Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1)

Stadion LKS Huragan Skawica (1)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze, inne) (pierwsze dwa) (1)

Szkoły narciarskie w Zawoi (1)

Szkoła nauki jazdy konnej w Makowie Podhalańskim (1)

Lodowiska sezonowe (za pierwszy obiekt) (1)
Lodowisko w Zawoi Wilcznej (1)

Razem Kategoria III: 17

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:

IV. A. Instytucje w regionie:

Obecność innej uczelni wyższej w regionie (za pierwsze dwie) (2)
Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii w Suchej Beskidzkiej (2)

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

Sanatoria i ogólnodostępne ośrodki rehabilitacji (punkty za pierwsze dwa obiekty) (2)
Ośrodek rehabilitacyjny „Krakus” w Zawoi Górnej (2)
Beskidzki Raj w Zawoi Przysłop (2)

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:

Całoroczne centra konferencyjne (za pierwszy obiekt) (3)
Beskidzki Raj w Zawoi Przysłop (3)

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:

Deptak handlowy (za pierwszy) (2)
Pasaż handlowy w Suchej Beskidzkiej (2)

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)
Ceriale (Włochy), Jaworów (Ukraina) Öcsöd (Węgry), Cserkeszölö (Węgry) (4)

Razem Kategoria IV: 15

Suma punktów:

Za kategorię I: 191

Za kategorię II: 69

Za kategorię III: 17

Za kategorię IV: 15

Razem za wszystkie kategorie: 292 punktów

3. Ocena powiatu suskiego z punktu widzenia turystyki kulturowej

W zamieszczonej niżej tabeli zestawiono szczegółową punktację ustaloną dla poszczególnych kategorii przeprowadzonego badania. W opisowej interpretacji wyników

zaprezentowano i oceniono działania podejmowane w zakresie organizacji turystyki w powiecie suskim.

Kategoria	Podkategoria	Uzyskane punkty	Maksymalna ilość punktów
I. Potencjalne cele turystyki kulturowej	I.A Zabytki, w tym:	60	475
	I.A. a. zabytki sakralne	21	122
	I. A. b. zamki i pałace	10	108
	I.A. c. inne zab. archit. i techniki	23	140
	I.A. d. obiekty militarne	4	18
	I. A .e. dodatkowe punkty	2	85
	I.B. Miejsca historyczne/znaczące	20	240
	I.B. a. Budowle hist. i monumenty	15	102
	I.B. b. Cmentarze historyczne	5	56
	I.B. c. Budowle współczesne	0	10
	I.C. Dzieła sztuki (pojedyncze)	9	72
	I.D. Muzea i Wystawy	29+2	115+90
	I.E. Eventy kulturowe	13	150
	I.F. Zakłady przem. z ofertą turystyczną	0	16
	I.G. Kul. znacząca oferta przyrodnicza	25	53
	I.H. Szlaki kulturowe	33	106
	RAZEM za kategorię I	191	1245
II. Elementy obsługi turystycznej	II.A. Informacja turystyczna	9	17
	II.B. Infrastruktura turystyczna	44	51
	II.C. Infrastr. komunikacyjna	8	32
	II.D. Promocja turystyczna	8	20
		Razem za kategorię II	69
III. Pozostała oferta czasu wolnego	III.A Instytucje kultury	0	12
	III.B. Atrakcje krajobrazowe	7	14
	III.C. Oferta sport., eduk., rekr.,	10	13
		Razem za kategorię III	17
IV. Inne czynniki wspierające turystykę kulturową	IV.A. Instytucje w regionie	2	15
	IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej	4	16
	IV.C. Oferta turystyki biznesowej	3	11
	IV.D. Oferta shoppingu	2	11
	IV.E. Zagraniczne partnerstwa	4	4
		Razem za kategorię IV	15
SUMA	WSZYSTKIE KATEGORIE	292	1453

Wnioski: ocena potencjału turystyczno-kulturowego powiatu suskiego

Mikroregion (powiat) suski posiada średni potencjał turystyczno-kulturowy, na co wskazuje wynik waloryzacji, ustalony dla pierwszej kategorii na 191 punktów. Podobnie jak i w sąsiednich powiatach, w opisywanym mikroregionie brakuje atrakcji kulturowych wyraźniej zaznaczających się w skali kraju. Powiat obejmuje trzy miejscowości posiadające prawa miejskie (Sucha Beskidzka, Maków Podhalański, Jordanów), a siedziba powiatu – Sucha

Beskidzka, nie jest silnie wyróżniającym się w regionie ośrodkiem miejskim. Także rozkład przestrzenny występowania atrakcji turystycznych w obrębie powiatu nie jest równomierny. Występują one w kilku miejscowościach, a inne są ich niemal całkiem pozbawione. Obok Suchej dominującym ośrodkiem turystyki – nie tylko kulturowej - jest Zawoja.

Największą atrakcją z punktu widzenia turystyki kulturowej stanowi renesansowy zamek w Suchej Beskidzkiej, wzniesiony nad lewym brzegiem Stryszawki, u jej ujścia do Skawy. Obiekt ten - zwany „Małym Wawelem” - pełni obecnie wiele funkcji, wśród których wyróżnić można funkcję muzealną, koncertową, a także edukacyjną. W jego murach mieści się bowiem miejscowa szkoła wyższa. W muzeum na zamku znajdują się zbiory o znaczeniu ogólnopolskim. Niestety znaczna część ich zasobów, w tym przede wszystkim zamkowa biblioteka została skradziona podczas II wojny światowej i do dzisiaj nie udało się ich odzyskać. Drugim ważnym obiektem turystycznym w mieście jest „Karczma Rzym”, w której akcję swej ballady „Pani Twardowska” umieścił Adam Mickiewicz. Te dwa obiekty powodują, iż Sucha Beskidzka należy do najczęściej odwiedzanych turystycznie miejscowości w mikroregionie.

Powiat suski ze względu na ułożenie na obszarze najwyższej położonej nad poziomem morza części Beskidów, posiada znaczące walory przyrodnicze i krajobrazowe. Na jego obszarze znajdują się fragmenty Beskidu Żywieckiego z masywem Babiej Góry, a także Beskidu Makowskiego i Małego. Mikroregion położony jest więc w najbardziej atrakcyjnej przyrodniczo części Beskidów, o czym świadczy m.in. fakt, iż Babia Góra nazywana jest „Królową Beskidów”. Na terytorium mikroregionu znajduje się Babiogórski Park Narodowy, trzy rezerваты przyrody oraz kilkadziesiąt pomników przyrody. Ponadto w jego obrębie znajduje się wiele obiektów przyrody nieożywionej, które dotychczas nie zostały objęte ochroną prawną, jak chociażby liczne wodospady czy jaskinie. Tak znaczący zasób tych obiektów spowodował iż na obszarze powiatu wytyczone zostały liczne szlaki turystyczne.

W powiecie suskim zachowało się wiele obiektów architektury sakralnej, w tym kilka drewnianych. Do grona najatrakcyjniejszych z nich zalicza się kościół p.w. śś. Apostołów Piotra i Pawła w Lachowicach, który zgłoszony został do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Prócz niego na obszarze mikroregionu znajduje się jeszcze kilkanaście kościołów, reprezentujących różne style architektoniczne. Często jednak są one zamknięte, a łatwy dostęp do nich ma miejsce jedynie w niedziele, gdy odbywa się po kilka mszy świętych. Jednakże w licznych obiektach w dni powszednie istnieje możliwość wejścia do kruchty, skąd z zaszklonych drzwi zazwyczaj można zobaczyć wnętrze kościoła. Z punktu widzenia turystyki religijnej, bardzo cennymi obiektami na obszarze powiatu są przydrożne krzyże i kapliczki, które na wsiach mieszczą się niemal na każdym przysiółku. Spośród nich za najcenniejszą należy uznać tzw. Zbójnicką Kapliczkę, mieszczącą się w Zawoi-Policznem. Natomiast spośród licznych pomników wzniesionych na obszarze powiatu, najciekawszym jest monument poświęcony Janowi Pawłowi II, wybudowany w Skawicy. Naturalnych rozmiarów figura papieża umieszczona została przed repliką bazyliki św. Piotra w Rzymie.

Dominującą grupę obiektów turystyki kulturowej na obszarze powiatu suskiego stanowią obiekty architektury sakralnej. Jednak obok wspomnianego zamku suskiego występuje kilka innych interesujących obiektów świeckich. Do najcenniejszych z nich zaliczają się dworek na Wysokiej oraz Dworzec Babiogórski w Zawoi. Natomiast spośród obiektów militarnych, na obszarze powiatu zachowały się w kilku miejscach linie umocnień, wykonane podczas II wojny światowej.

Na obszarze powiatu suskiego organizowanych jest kilka dużych eventów kulturowych, dla których brakuje jednak prowadzenia skutecznej promocji. Za pozytywne należy jednak uznać powrót do pierwotnej formy organizacji „Babiogórskiej Jesieni”, która od początku związana była z pasterską kulturą górali z różnych regionów Karpat. Natomiast organizowane w ostatnich latach w trakcie tej imprezy koncerty muzyki współczesnej, znalazły swoje miejsce w utworzonych „Dniach Zawoi”. Potencjał mikroregionu pozwala jednak na kreowanie

większej liczby nowych imprez, zwłaszcza w dziedzinie rekonstrukcji historycznych, których dotychczas brak. W Suchej Beskidzkiej wznosi się bowiem imponujący renesansowy zamek, który był świadkiem wielu wydarzeń, natomiast na jordanowszczyźnie miały miejsce podczas II wojny światowej ciężkie walki. Wydarzenia te nie doczekały się jednak dotychczas rekonstrukcji historycznych. Ponadto obszar Podbabiogórza był miejscem działalności licznych grup zbójnickich, których potencjał kulturowy także jest słabo wykorzystywany. Do zbójnickiej tradycji tego górskiego regionu, nawiązują jedynie regionalne zespoły, m.in. Zbójnik z Skawicy.

Od kilku lat podejmowane są próby popularyzacji powiatu suskiego wśród turystów. Z tego też powodu w celu zwiększenia rozpoznawalności powiatu wśród turystów, ukuto dla niego określenie – Podbabiogórza. Nazwa samego powiatu jest bowiem mało znana, natomiast Babia Góra, od której pochodzi ta nazwa jest rozpoznawalna w całej Polsce. Ponadto w celu łatwiejszej prezentacji walorów tego obszaru utworzono witrynę internetową pt. „Wirtualna ścieżka przez Podbabiogórze”, która zawiera informacje o przebiegu szlaków turystycznych, twórcach ludowych i o lokalnych produktach. Ponadto, powiat jak i poszczególne miejscowości m.in. Zawoja promują się na największych targach turystycznych organizowanych w kraju.

Na obszarze powiatu suskiego urodziło się oraz zamieszkiwało kilkoro znanych osób, których nazwiska nie zostały jednak dotychczas dostatecznie wykorzystane w promocji turystyki kulturowej. Wśród nich warto wymienić Billi Wildera, urodzonego w Suchej Beskidzkiej znanego scenarzystę i reżysera. Z tego miasta pochodził także Walery Goetel, wybitny polski geolog, czy też Tadeusz Semik, dowodzący obroną podczas kampanii wrześniowej Węgierskiej Górki. Z powiatem suskim związani także byli, Franciszek Henryk Siła-Nowicki, poeta i taternik, Hugo Zapałowicz, prekursor turystyki babiogórskiej, czy też Władysław Szafer, znany botanik. Warto tu zaznaczyć, iż ważne jest to, aby upamiętnić związek tych osób z mikroregionem, ponieważ dotychczas wybudowano jedynie wspólny pomnik H. Zapałowicza i W. Szafera, którzy przyczynili się do utworzenia Babiogórskiego Parku Narodowego.

Oferta przewodnicka w powiecie suskim jest dobra, ponieważ istnieje możliwość zamówienia za pośrednictwem PTTK jednego spośród kilkunastu lokalnych przewodników. Można również skorzystać z usług lokalnych biur podróży, których przewodnicy podobnie jak zrzeszeni w PTTK-u oferują swoje usługi w językach obcych. Brakuje jednak zorganizowanych ofert wycieczek turystycznych po obiektach turystycznych, np. po zabytkowych kościołach czy licznych tu dworach. Wycieczki z przewodnikami koncentrują się niemal wyłącznie na obszarze Babiej Góry.

Kluczowe znaczenie dla wykorzystania rozwoju turystycznego regionu posiada infrastruktura komunikacyjna, a także transport publiczny. Pod tym względem, pomimo dość znacznej odległości mikroregionu od dużych aglomeracji miejskich i położeniu w pasie przygranicznym, jego dostępność jest dobra. Przez wschodnią część powiatu przebiega fragment drogi ekspresowej S7, popularnie nazywanej „zakopianką”, natomiast przez centralną część mikroregionu przebiega droga krajowa 28. Ponadto pomiędzy poszczególnymi miejscowościami istnieje stosunkowo dobrze rozwinięta sieć dróg niższej rangi, przez co przemieszczanie się w jego obrębie prywatnym środkiem komunikacyjnym jest wygodne. Jedynie podczas tzw. powrotów weekendowych, dochodzi do powstawania w Białce znacznych korków, ponieważ na tamtejszym skrzyżowaniu dróg spotykają się podróżni wracający z Zakopanego i Zawoi. Obszar powiatu suskiego jest również stosunkowo dobrze dostępny pod względem komunikacji zbiorowej. Przez jego teren regularnie i często kursują minibusy linii prywatnych, jeżdżące na liniach z Krakowa do Zawoi a także do Lachowic. Obie te linie zmierzając do przystanków docelowych przebiegają przez centralną część powiatu. Natomiast do jego wschodniej części najdogodniej dotrzeć minibusami kursującymi z Krakowa do Jordanowa. Znacznie słabiej przedstawiają się połączenia z aglomeracją śląską: istnieje tylko kilka połączeń dziennie do Katowic, co w weekendy jest daleko niewystarczające.

Największym mankamentem komunikacji zbiorowej na obszarze mikroregionu jest niemal całkowity brak regularnych połączeń pomiędzy jego wschodnią a zachodnią częścią. Przemieszczając się na tym kierunku najdogodniej korzystać z połączeń kolejowych, które kursują przez obszar powiatu z Krakowa do Zakopanego.

Powiat suski dysponuje rozbudowaną ofertą miejsc noclegowych, jednakże ze względu na jego specyfikę ich lokalizacja jest bardzo asymetryczna. Zdecydowana większość z nich mieści się w Zawoi, a ponadto dużą ofertę noclegową posiada Sucha Beskidzka. W pozostałych miejscowościach funkcjonują jedynie pojedyncze obiekty noclegowe, w większości o charakterze i standardzie agroturystycznym. W najlepiej rozwiniętej pod względem noclegowym Zawoi funkcjonują obiekty oferujące usługi o różnym standardzie, przez co miejscowość może spełnić oczekiwania turystów o różnych wymaganiach. W powiecie brak obiektu hotelowego klasy wyższej (4- lub 5-gwiazdkowego), co ogranicza szanse na pozyskanie dla dłuższego pobytu określonej grupy turystów kulturowych z wyższymi wymaganiami w tym zakresie.

Mikroregion nie dysponuje stałą ani okresową ofertą teatralną i kinową. Oferta kulturalna regionu skupia się wokół organizowanych przez lokalne centra kultury eventów kultury masowej, które w głównej mierze odbywają się w okresie wakacyjnym. Dotyczą one głównie koncertów, zarówno muzyki popularnej, jak i regionalnej. Powiat suski oferuje także rozbudowaną ofertę imprez sportowych. Prócz meczy piłkarskich rozgrywanych w ramach lokalnych lig piłkarskich, odbywają się zawody sportowe w biegach, strzelectwie sportowym, piłce halowej, tenisie stołowym, kolarstwie górskim i szosowym, narciarstwie czy też skokach narciarskich. Do grona najbardziej widowiskowych z nich zaliczają się amatorskie zawody w skokach narciarskich w Skawicy, w ramach których organizowane są mistrzostwa Polski południowej amatorów.

Podbabiogórze posiada stosunkowo dobrą promocję turystyczną. Zarówno poszczególne gminy jak i struktury powiatu corocznie uczestniczą w ogólnopolskich targach turystycznych. Promocja poszczególnych gmin realizowana jest także w telewizji (m.in. w TV Silesia, TVN24) oraz w radiu (m.in. w RMF FM). Jednakże w głównej mierze promocja powiatu odbywa się poprzez Internet. Informacje turystyczne, w tym dotyczące bazy noclegowej i gastronomicznej zamieszczone są na portalach gmin oraz powiatu. Natomiast główny promocyjny portal powiatu obsługiwany jest przez Punkt Informacji Turystycznej w Suchej Beskidzkiej. Zawiera on najpotrzebniejsze informacje o godnych odwiedzenia obiektach, kontakty i wskazówki, przedstawia warunki pogodowe panujące w powiecie oraz posiada odnośniki do portali głównych atrakcji regionu.

Postulaty w zakresie rozwijania oferty turystycznej:

Pożądane byłoby podjęcie działań władz lokalnych i stowarzyszeń w kierunku stworzenia infrastruktury około-turystycznej, która zachęciłaby turystów do pozostania w regionie na dłużej niż jeden dzień. Może to mieć formę wykorzystania pozostających do dyspozycji samorządów instrumentów zachęt dla potencjalnych inwestorów do tworzenia / otwierania pożądanych obiektów w miejscach, gdzie uzupełnią one istniejącą infrastrukturę o brakujące elementy. Szczególnie należy rozważyć możliwości wsparcia dla inwestycji w przynajmniej jeden obiekt hotelowy o wysokim standardzie (np. 4-gwiazdkowy), który byłby zlokalizowany w Suchej lub Zawoi. Obok dalszego rozwijania oferty dla turystyki pieszej (w postaci wyznaczania kolejnych szlaków), należałoby także zwrócić uwagę na rozwój innych form turystyki aktywnej, w tym turystyki rowerowej oraz konnej. Wszystkie formy zwiedzania powinny być przy tym powiązane z propozycjami zwiedzania walorów kulturowego dziedzictwa, w tym szczególnie wstępami do leżących przy wyznaczonych trasach obiektów (wymienionych i opisanych w dziale „Powiat suski jako destynacja turystyki kulturowej”). W tym celu przy istniejących i nowo zakładanych szlakach tematycznych lub ich odcinkach na terenie powiatu należy umieścić dodatkowe tablice tematyczne, w celu przekazywania turystom

wiedzy o przyrodzie i kulturze regionu. Należy także (wykorzystując standardy opisane w literaturze fachowej) podjąć starania o zapewnienie przez wiele godzin dnia dostępności obiektów zamkniętych (m.in. drewnianych kościołów) przynajmniej w wysokim sezonie turystycznym. Ponadto przygotowywane oferty pobytowe (pakiety turystyczne) powinny uwzględniać możliwości spędzenia pozostałego wolnego czasu turystów (włączenie na zasadzie opcji elementów oferty kulturalnej, sportowej, z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury).. Ważnym jest również poprawienie dostępności komunikacyjnej w regionie. Najważniejszym pod tym względem wydaje się dążenie do poprawy połączeń komunikacji zbiorowej w granicach powiatu, pomiędzy jego wschodnią a zachodnią częścią. Ponadto należałoby zintensyfikować starania o zdobycie funduszy na przebudowę węzła komunikacyjnego w Białce, na którym w czasie tzw. powrotów weekendowych tworzą się kilkukilometrowe korki. Ważnym także dla rozwoju turystyki jest rozwinięcie na obszarze powiatu imprez tematycznych nawiązujących do bogatej historii Podbabiogórza. Imprezy te powinny zostać skoncentrowane w poszczególne weekendy wysokiego sezonu turystycznego, stanowiąc w ten sposób zarówno uzupełnienie oferty kulturalnej, jak i dodatkowy magnes turystyczny. W ramach poszerzenia oferty eventów kulturowych do rozważenia jest wykreowanie na podstawie istniejącego potencjału lokalnych grup amatorskich podbabiogórskich spotkań teatralnych oraz kabaretowych.

4. Powiat suski jako destynacja turystyki kulturowej

Turystyka przyrodniczo-kulturowa

Dominującą formą turystyki kulturowej w powiecie suskim jest turystyka przyrodniczo-kulturowa. Wynika to z uwarunkowań geograficznych powiatu, ponieważ położony on jest w bardzo atrakcyjnym przyrodniczo regionie kraju. Największym walorem mikroregionu jest Babia Góra z Babiogórskim Parkiem Narodowym, którego większość znajduje się na obszarze powiatu. Masyw Babiej Góry, charakteryzuje się znacznym urozmaiceniem rzeźby terenu oraz występowaniem niemal wszystkich pięter klimatyczno-roślinnych w obrębie jednego masywu górskiego. Ponadto ze szczytu Babiej Góry roztacza się szeroka panorama we wszystkich kierunkach. Tak dobra widoczność z jej szczytu bardzo często wykorzystywana jest przez osoby udające się na Babią Górę aby podziwiać stąd wschody słońca, które po raz pierwszy rozślawił na początku XIX w. Stanisław Staszic.

Oprócz Babiogórskiego Parku Narodowego na obszarze powiatu suskiego znajdują się inne obszary chronione. Występują trzy rezerваты przyrody (dwa na stokach Policy oraz jeden na Żurawnicy), a znaczną część powiatu obejmują obszary NATURA 2000 oraz Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu. Natomiast spośród indywidualnych obiektów objęto ochroną w formie pomnika przyrody kilkadziesiąt drzew oraz dwie jaskinie. Ponadto na obszarze mikroregionu znajduje się wiele cennych przyrodniczo obiektów, które dotychczas nie doczekały się prawnej ochrony.

Ze względu na tak wysokie walory przyrody żywej i nieożywionej powiatu, na jego obszarze wyznaczono kilkanaście szlaków turystycznych, które umożliwiają dotarcie do licznych obiektów. Ponadto w celu przedstawienia jak najszerszej wiedzy o środowisku przyrodniczym mikroregionu, liczne szlaki wzbogacono o tablice informacyjne. Atrakcją wypraw kulturowo-przyrodniczych w powiecie jest muzeum przyrodnicze i arboretum Babiogórskiego Parku Narodowego, a także „Park Czarnego Daniela” w Zawoi, w którym mieści się hodowla jeleni oraz danieli.

Turystyka religijna i pielgrzymkowa

Powiat suski nie może być uważany za bardzo ważny obszar recepcyjny turystyki pielgrzymkowej i religijnej, jednak znajduje się tu cały szereg wartych zobaczenia obiektów sakralnych. Ponadto sąsiedowanie z powiatem wadowickim, w którym znajdują się dwa bardzo

ważne ośrodki religijne w Wadowicach i Kalwarii Zebrzydowskiej, daje nadzieje na wykorzystywanie własnego potencjału jako walorów uzupełniających dla wypraw o charakterze pielgrzymkowym. Do grona ważnych obiektów sakralnych w powiecie suskim należy zaliczyć Sanktuarium MB Opiekunki i Królowej Rodzin w Makowie Podhalańskim. Obraz Matki Bożej Makowskiej oficjalnie już w 1745 r. został uznany za „łaskami słynący”. Z kolei w 1979 r. obraz Bogurodzicy został koronowany na krakowskich Błoniach przez Jana Pawła II.

Innym ciekawym obiektem sakralnym na obszarze powiatu jest kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Lachowicach. W jego głównym ołtarzu umieszczony został barokowy obraz Madonny, który namalowany na desce, zdobił wcześniej kaplicę cmentarną. Kościół ten zgłoszony został do wpisania na listę światowego dziedzictwa UNESCO, jednak dotychczas nie został na niej umieszczony. Innym cennym drewnianym kościołem na obszarze mikroregionu jest kościół p.w. śś. Szymona i Judy Tadeusza w Łętowni oraz kościół p.w. św. Klemensa w Zawoi. Zawojska świątynia jest dość nietypowa ponieważ nawiązuje do wzorców niemieckich i szwajcarskich. Innym ważnym zabytkiem sakralnym jest zespół klasztorny parafii p.w. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Suchej Beskidzkiej, którego najcenniejszym obiektem jest tzw. „stary kościół” wzniesiony w latach 1613-1614. Do grona wartych odwiedzenia murowanych kościołów zaliczają się również kościół p.w. Świętej Trójcy w Bieńkówce z 1793 r. oraz ceglany kościół pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Skawicy. Warte zobaczenia są również liczne krzyże i kapliczki przydrożne, znajdujące się niemal na każdym przysiółku, oraz licznie wśród pól i przy leśnych rozdrożach. Obiekty te są bardzo zróżnicowane, zarówno pod względem rozmiarów jak i stylu wykonania. Do największych i zarazem najciekawszych z nich zaliczają się kapliczki domkowe. Wśród nich wyróżnić należy Zbójnicką Kapliczkę, wybudowaną w XVIII w. w Zawoi Policznem, kaplicę Konfederatów na górze Jasień w Suchej Beskidzkiej, która pochodzi z 1773 r., czy też mniejsze kapliczki w Żarnówce oraz Skawicy. Ponadto wartą odwiedzenia jest pochodząca z 1847 r. kapliczka w Śleszowicach, we wnętrzu, której znajduje się posąg Matki Bożej Bolesnej pochodzący z 1470 r. Natomiast spośród kapliczek słupowych oraz postumentowych zwieńczonych krzyżami bądź figurami świętych, warto zobaczyć te najstarsze wzniesione w XVII i XVIII w. w Suchej Beskidzkiej, Lachowicach, Stryszawie, Sidzinie czy też w Zawoi.

Potencjał tanatoturystyczny w powiecie suskim

Na obszarze powiatu suskiego znajduje się kilkanaście zabytkowych nekropolii, wśród których szczególnie cenny jest cmentarz żydowski w Jordanowie. Do dnia dzisiejszego na tym stosunkowo dużym kirkucie, otoczonym kamiennym murem, zachowało się jedynie kilka stojących macew, a inne zostały powalone bądź całkiem zniszczone. Ponadto w jego obrębie zachowały się ruiny budynku pogrzebowego. Natomiast przy wejściu do nekropolii znajduje się mogiła siedemdziesięciu dwóch osób, zamordowanych podczas II wojny światowej na przysiółku Strącze w Jordanowie. Innymi godnymi odwiedzenia nekropoliami, są tzw. cmentarze choleryczne, które utworzone zostały z dala od zabudowań, podczas kolejnych fal epidemii cholery, jakie nawiedzały Europę w XIX w. Do dnia dzisiejszego zachowała się pamięć o lokalizacji kilkunastu zbiorowych mogił, jednak ślady ich położenia w terenie przetrwały w nielicznych przypadkach. Na obszarze powiatu suskiego warto odwiedzić cmentarz choleryczny w Zembrzycach, który jako jedyny pochodzi z epidemii cholery panującej w 1831 r. Na jego miejscu znajduje się masywny krzyż z wykonanymi insygniami śmierci oraz datą budowy. Natomiast w niedalekiej odległości od niego mieści się znacznie później wykonana murowana kapliczka. Znacznie więcej cmentarzy zachowało się z okresu największej epidemii cholery jaka wystąpiła w latach 1847-1848. Największy z tych cmentarzy znajduje się w Białce, przy granicy z Grzechynią, na którym pochowano ok. 5 000 parafian makowskich. Na jego miejscu w 2012 r. wykonano symboliczne płyty nagrobne oraz umieszczono tablicę pamiątkową. Natomiast najładniej usytuowany z tych cmentarzy znajduje

się w Skawicy, w której zlokalizowano go na uboczu wsi, na grzbiecie górskim zwanym Hyrbami. W miejscu tym umieszczono duży drewniany krzyż, a sam cmentarz ogrodzono.

Na obszarze Jordanowszczyzny warto natomiast odwiedzić cmentarze wojskowe z okresu I i II wojny światowej. W Jordanowie w sąsiedztwie kirkutu mieści się zapomniany cmentarz z okresu I wojny światowej gdzie pochowano jeńców wojennych. Natomiast mogiła żołnierzy z II wojny światowej mieści się na cmentarzu parafialnym. Także z okresu II wojny światowej pochodzi cmentarz w Wysokiej, na którym pochowano żołnierzy polskich poległych podczas kampanii wrześniowej, w bitwie pod Wysoką. Na cmentarzu tym mieści się pomnik poświęcony żołnierzom Wojska Polskiego i patriotom poległym w obronie ojczyzny w latach 1939-1945. Także w Suchej Beskidzkiej na cmentarzu parafialnym znajdują się kwatery żołnierzy polskich poległych podczas I i II wojny światowej, a także żołnierzy radzieckich, którzy zginęli w okolicy Suchej w 1945 r.

Turystyka literacko-filmowa

Turystyka literacka oraz filmowa odgrywa na obszarze powiatu suskiego bardzo niewielkie znaczenie. Jednakże także i z nią związane są pojedyncze obiekty. Najbardziej rozpoznawalną jest karczma „Rzym” stojąca przy rynku w Suchej Beskidzkiej. Adam Mickiewicz w swojej balladzie „Pani Twardowska” umiejscowił w niej spotkanie Pana Twardowskiego z Mefistofeilesem.

Na obszarze powiatu suskiego zamieszkiwali, bądź przebywali przez dłuższy czas znani poeci i pisarze. W Zawoi zamieszkiwał Franciszek Henryk Siła-Nowicki, tworzący w okresie Młodej Polski. Prócz tworzenia poezji związanej z górami, był także taternikiem i autorem projektu najtrudniejszego tatrzańskiego szlaku turystycznego tzw. Orlej Perci. Z górami związany także był Stanisław Staszic, który wędrując przez Karpaty wyszedł na szczyt Babiej Góry, z której obserwował rozciągające się wokół góry „morze mgieł” i następujący z niego wschód słońca. Wykonany przez niego opis tego zjawiska był tak inspirujący, iż od tego czasu Babia Góra jest najczęstszym miejscem w Beskidach, z którego podziwiane są wschody słońca.

Natomiast z Suchą Beskidzką związana jest postać Billi Wildera, a właściwie Samuela Wildera, scenarzysty i reżysera, którego działalność twórcza rozwinęła się i została doceniona w Stanach Zjednoczonych. Twórca m.in. takich filmów jak „Pół żartem, pół serio” oraz „Bulwaru Zachodzącego Słońca” otrzymał nagrodę Irvinga G. Thalberga, a także został odznaczony Narodowym Medalem Sztuki (USA). Ten znany amerykański reżyser urodził się i swoje dzieciństwo spędził w Suchej Beskidzkiej, w której jego rodzice prowadzili restaurację dworcową.

Turystyka eventowa kultury popularnej

Na obszarze powiatu suskiego co roku odbywają się liczne eventy związane z kulturą popularną. Przybierają one głównie formę koncertów oraz festiwali. Do najważniejszych należy zaliczyć koncerty muzyki współczesnej odbywające się podczas „Dni Zawoi” oraz „Dni Ziemi Suskiej”. Natomiast występy zespołów regionalnych, związanych z kulturą góralską odbywają się podczas „Babiogórskiej Jesieni” w Zawoi oraz „Tygodnia Kultury Beskidzkiej” w Makowie Podhalańskim.

Ponadto na obszarze mikroregionu odbywa się kilka eventów związanych z tutejszym dziedzictwem kulturowym. W Stryżawie ma miejsce „Święto Zabawki Ludowej”, a w Sidzinie co roku odbywają się „Warsztaty tradycyjnego rzemiosła” oraz festyn „Czar smaków i czasów minionych”. Natomiast Zawoja jest miejscem „Zawojskich Sianokosów”. Z kulturą ludową związane są także coroczne dożynki powiatowe oraz gminne, wśród których największe odbywają się w Skawicy.

Podróże tematyczne wzdłuż szlaków

Najważniejszym szlakiem kulturowym mikroregionu jest fragment małopolskiego Szlaku Architektury Drewnianej. Na obszarze powiatu na jego trasie znajduje się sześć obiektów. Prócz przedstawionych już wcześniej kościołów w Łętowni, Lachowicach i Zawoi, w jego skład wchodzi także drewniane zabudowania świeckie. Najstojniejszym z nich jest wspomniana już wcześniej karczma „Rzym” w Suchej Beskidzkiej. Druga karczma w powiecie suskim mieszcząca się na szlaku, znajdowała się w centrum Zawoi, jednak w 2003 r. została rozebrana. Jednak w Zawoi, prócz wspomnianego już kościoła parafialnego w ramach szlaku włączono także Skansen im. Józefa Żaka na Markowych Rówienkach. W jego obrębie znajduje się kilka babiogórskich zabudowań, spośród których najstarszym jest pochodząca z 1840 r. „kurna chałupa”. Z kolei drugi skansen znajdujący się na szlaku mieści się w Sidzinie, na przysiółku Bieńkówka. Jest on większy od poprzedniego, a w jego skład wchodzi siedem zabudowań. Najstarszym z nich jest „chałupa wójta Maja” pochodząca z II poł. XVIII w. Ponadto ciekawymi zabudowaniami skansenu są: młyn, kuźnia, spichlerz oraz dzwonnica loretańska.

Drugim ważnym szlakiem przebiegającym przez obszar powiatu suskiego jest Bursztynowy Szlak Greenways, który przemierzany rowerowo wchodzi wśród największych atrakcji poszczególnych mikroregionów. Na obszarze powiatu suskiego przebiega m.in. przy kościele w Zawoi, czy karczmie i zamku w Suchej Beskidzkiej.

Spośród szlaków o znaczeniu regionalnym przez teren powiatu przebiega Szlak Tradycyjnego Rzemiosła Małopolski, łącząc warsztaty regionalnych artystów i rzemieślników, m.in. garncarzy, plecionkarzy, rzeźbiarzy czy też zabawkarzy. Największa ich liczba na tym szlaku znajduje się w Stryżawie. Z kolei szlak „Ekomuzeum Podbabiogórskie” prowadzi wśród 56 obiektów rozproszonych na obszarze powiatu suskiego, które prezentują wartości przyrodnicze i kulturowe oraz dorobek jego mieszkańców.